



REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide

Številka: 542-08/16-5/ EPA 1682-VII
Ljubljana, 27. 2. 2017

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je, na podlagi 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - uradno prečiščeno besedilo, 95/09 – odl. US, 21/13 - ZFDO-F) in 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15), sprejela

Mnenje

k Predlogu družinskega zakonika (DZ) – druga obravnava

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je na 67. seji 22. 2. 2017 obravnavala Predlog družinskega zakonika (DZ), ki ga je v obravnavo Državnemu zboru predložila Vlada Republike Slovenije.

Komisija predlog zakona **podpira**.

Komisija ugotavlja, da je osnovni cilj predloga zakonika izboljšanje položaja otrok v družinskih razmerjih (pred, med in po končanem postopku na sodišču ter na podlagi uvedbe instituta zagovornika otroka) in posledično učinkovitejše izvajanje načela varovanja koristi otroka. Otrokova vloga je postavljena v ospredje v vseh postopkih, ki ga zadevajo. Na podlagi predlaganih določb naj bi se izboljšalo stanje pravne varnosti državljanov na področju odločanja v zakonskih in družinskih sporih, prav tako pa naj bi se poenotili postopki glede odločanja o ukrepih za varstvo koristi otrok (prenos odločanja na okrožna sodišča), kar predstavlja pomemben sistemski premik. Kot cilje predlagatelj navaja tudi hitrejšo reševanje zadev na družinskem področju (skrajšanje postopkov in s tem zaščita otrok), krepitev vloge ter kadrovskega in finančnega položaja centrov za socialno delo, ločitev oblastne funkcije centrov za socialno delo do strokovnih in svetovalnih funkcij ter zmanjševanje števila sporov pred sodišči (predhodno svetovanje, strokovno svetovanje in mediacija).

Kot ključne novosti predlagatelj izpostavlja spremembo definicije družine (širše zastavljena; otrok je tisti, ki ustvarja družino), zamenjavo izraza roditeljska pravica z izrazom starševska skrb (izraža upravičenje in dolžnost skrbi za otroka in omogoča izenačitev bioloških staršev kot roditeljev in posvojiteljev); določilo glede skupne vzgoje in varstva otrok (možnost, da tudi sodišče odloči o tem, da sta skupna vzgoja in varstvo otrok najboljša za otroka, tudi če se starša o tem ne sporazumeta); vnaprej izraženo voljo staršev (v primeru smrti ali trajnejše nezmožnosti izvajanja starševske skrbi, lahko starša vnaprej izrazita voljo, kdo naj skrbi za otroka; sodišče bo voljo

upoštevalo, če ne bo v nasprotju s koristmi otroka); nov institut podelitve starševske skrbi sorodniku (možnost, da sodišče sorodniku, ki izpolnjuje pogoje za posvojitev, otroka dodeli v starševsko skrb, ki prinaša pravice in obveznosti kot so jih imeli starši, obenem pa se ne posega v družinska razmerja (dedovanje in vsa druga razmerja)).

Predlog zakonika po besedah predlagatelja uvaja še eno pomembno novost v okviru družinskega varstva, to je prenos večjega števila pristojnosti s centrov za socialno delo na sodišča (odločanje o začasnih odredbah kot tudi o ukrepih trajnejšega značaja (o rejništvu in skrbništvu), medtem ko naj bi v skladu s predlaganimi določbami centri za socialno delo še vedno odločali o nujnih ukrepih (odvzem otroka zaradi hude ogroženosti).

Novost predstavlja tudi poenostavitev postopka za sklenitev zakonske zveze (možno tudi samo pred matičarjem, brez prič in pooblaščenec) in postopka razveze v primeru, ko zakonca nimata skupnih otrok ali so ti že polnoletni (možnost razveze zgolj pred notarjem, na podlagi dogovora o delitvi skupnega premoženja in lastništva nepremičnine, v kateri zakonca živita). S predlogom zakonika se predlaga tudi posebno pooblastilo za sklepanje zakonskih zvez županom za čas trajanja njihovega mandata, pri čemer bo še vedno nujna prisotnost matičarja. Prav tako predlog zakonika po novem omogoča zakoncema prost dogovor o pogodbenem premoženjskem režimu (če se za to ne odločita, se delitev premoženja opravi na podlagi že sedaj veljavnega zakonitega premoženjskega režima).

Uvaja se programe v podporo družini (priprava na starševstvo, spodbujanje pozitivnega starševstva, lažje usklajevanje družinskega in poklicnega življenja, spodbujanje komunikacije v družini itd.), ki se bodo za obdobje največ petih let financirali preko javnih razpisov. Ureja se status društev v javnem interesu na področju družinske politike.

V predlogu zakonika je zapisana tudi določba o sprejetju Resolucije o družinski politiki na vsakih deset let in ustanovitev Sveta za otroke in družino Republike Slovenije kot stalnega posvetovalnega telesa Vlade, ki bo med drugim spremljal izvajanje prej omenjene resolucije, dajal mnenja ter priporočila za ukrepanje na tem področju, prav tako bo namenjen krepitvi sodelovanja z nevladnimi organizacijami.

Komisija na podlagi pojasnil predlagatelja ugotavlja, da se aktualni predlog družinskega zakonika, v primerjavi s predlogom iz leta 2010, ne nanaša na istospolne zveze in istospolne partnerske skupnosti, saj to področje ureja Zakon o partnerski zvezi, ki se bo začel uporabljati 24. 2. 2017 in ki izrecno določa, da ne posega na področje posvojitve in oploditve z biomedicinsko pomočjo, glede ostalih pravic in obveznosti sta istospolna partnerja izenačena z zakoncema, zunajzakonska zveza pa je izenačena z nesklenjeno partnersko zvezo. Ker je bila prepoved telesnega kaznovanja otrok zakonsko urejena že z novelo Zakona o preprečevanju nasilja v družini, to področje predlog družinskega zakonika ne ureja.

Komisija na splošno ugotavlja, da so predlagane rešitve v povezavi z družinskimi razmerji znotraj predloga zakonika, katerega sprejem se pričakuje že nekaj časa, sodobne, bolj življenjske in torej bolj prijazne do ljudi (npr. vpeljava mediacije kot načina reševanja sporov, poenostavitve postopkov glede sklenitve zakonske zveze, v zvezi z upravljanjem otrokovega premoženja itd.). Številne spremembe so izvajalci določb v praksi že dolgo časa čakali, saj jim bodo v pomoč pri učinkovitejšem izvajanju posameznih ukrepov in nalog, ki jim jih zakonik nalaga. Kljub temu ostaja

odprtih še nekaj področij, na katerih bi se predlagano zakonsko materijo dalo še izboljšati.

Komisija na podlagi razprave in pripomb Skupnosti centrov za socialno delo Slovenije ter Varuha človekovih pravic Republike Slovenije izpostavlja naslednje splošne in konkretne pripombe k predlogu zakonika:

1. Glede na to, da je trenutno v pripravi novela Zakona o socialnem varstvu, ki se dotika reorganizacije centrov za socialno delo, bi bilo dobro uskladiti spremembe na obeh področjih, da ne bo prihajalo do podvajanja posameznih nalog (npr. pri kriznih centrih in interventnih službah).
2. V zvezi z definicijo družine v 2. členu se predlaga dodaten razmislek, saj obstoječa dikcija navaja na razmišljanje, da je tudi rejništvo oblika družine. Če je temu tako, potem to pomeni spremembo dosedanjega dojemanja rejništva, zlasti kar se tiče uveljavljanja pravic iz javnih sredstev. Posledično se predlaga bolj natančno opredelitev družine, predvsem z vidika odnosa do rejništva.
3. V prvem stavku 7. člena (načelo otrokove koristi) je zapisano, da starši »obravnavajo« otroke, kar je po mnenju komisije neprimeren izraz za poimenovanje odnosa med starši in otroci. Predlaga se redakcijski popravek in zamenjava s primernejšim izrazom.

Določba četrtega odstavka istega člena, ki določa, da morajo druge osebe, državni organi, izvajalci javnih služb, nosilci javnih pooblastil in organi lokalnih skupnosti v vseh dejavnostih in postopkih v zvezi z otrokom skrbeti za korist otroka, predstavlja ožetje vsebine 3. člena Konvencije o otrokovih pravicah¹, katere podpisnica je tudi Republika Slovenija, zato se predlaga razširitev vsebine določbe v skladu z navedeno konvencijo.

4. Predlog zakonika večkrat (6., 136., 141. člen itd.) uporablja besedno zvezo »obema od staršev«, ki ni slovnično ustrezna. Predlaga se uporaba besedne zveze »oba starša« ali »obema staršema«.
5. Za drugi odstavek 19. člena (sredstva iz proračuna), ki predstavlja neke vrste varovalko v primeru pomanjkanja proračunskih sredstev za izvajanje nalog iz prvega odstavka istega člena, se ocenjuje, da ne sodi v materijo aktualnega predloga zakonika, prav tako pa je precej nerazumljivo zapisan.
6. V 97. členu se predlaga določitev osemdnevnega roka v katerem mora notar poslati notarski zapis sporazuma zakoncev o razvezi zakonske zveze upravni enoti, ki nato razvezo vpiše v matični register. Predlagani rok je primerjalno enak roku, v katerem mora sodbo o razvezi zakonske zveze upravni enoti poslati sodišče.

¹ 1. Pri vseh dejavnostih v zvezi z otroki, bodisi da jih vodijo državne bodisi zasebne ustanove za socialno varstvo, sodišča, upravni organi ali zakonodajna telesa, morajo biti otrokove koristi glavno vodilo.

2. Države pogodbenice se zavezujejo, da bodo otroku zagotovile takšno varstvo in skrb, kakršno je potrebno za njegovo blaginjo, upoštevaje pravice in dolžnosti staršev, zakonitih skrbnikov ali drugih posameznikov, ki so zakonsko odgovorni za otroka, in da bodo v ta namen sprejele vse ustrezne zakonodajne in upravne ukrepe.

3. Države pogodbenice zagotovijo, da se bodo ustanove, službe in zavodi, odgovorni za skrb ali varstvo otrok, prilagodili normam, ki so jih predpisale pristojne oblasti, še posebej na področju varnosti, zdravja ter števila in usposobljenosti osebja, pa tudi zajamčile ustrezen nadzor.

7. Glede ureditve soglasja v posebnih primerih (118. člen), v povezavi s priznanjem očetovstva v primeru, ko mati ni živa ali njeno prebivališče ni znano, otrok pa sam ni sposoben dati soglasja k priznanju očetovstva (prvi odstavek 118. člena predvideva, da soglasje v tem primeru poda skrbnik z dovoljenjem centra za socialno delo), se postavlja vprašanje dokaznih sredstev, na podlagi katerih bo center za socialno delo ocenil, da je priznanje očetovstva v otrokovo korist. Posledično se predlaga, da se postopki priznanja očetovstva v navedenem primeru odvijajo v okviru sodnega postopka.
8. Vnaprej izražena volja staršev, ki jo predvideva 144. člen predloga zakona, ni dovolj natančno opredeljena (vprašanja: ali se voljo upošteva zgolj takrat, ko pride do smrti obeh staršev; ali lahko voljo izrazi samo eden do staršev ali oba; kaj se zgodi, ko se izraženi volji razlikujeta itd.), zato se predlaga njena natančnejša opredelitev.
9. Sodišča in centri za socialno delo v praksi v zvezi z izvajanjem starševske skrbi pogosto različno razlagajo vsebino »vprašanj, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj« (151. člen), prav tako se ne dovolj precizne zakonske določbe na tem področju pogosto izkorišča oziroma povzročajo neupravičene težave staršu, kateremu otrok v varstvo in vzgojo ni zaupan (npr. neusklajeni izpisi iz šole, menjave prebivališč brez vednosti drugega starša; prepoved vpogleda v redovalnico za starša, ki mu varstvo in vzgoja nista zaupana; administrativni zapleti pri pridobivanju potrdila o šolanju kot podlage za plačilo preživnine itd.). Posledično se predlaga, da se določbe tega člena precizira na način, da se primeroma navede vprašanja, ki štejejo kot taka, da bistveno vplivajo na otrokov razvoj in o katerih bi morala starša odločati sporazumno.
10. Podelitev starševske skrbi sorodniku (153. člen) ni jasno in dovolj podrobno definirana, zlasti kar se tiče razmerja omenjenega instituta do rejništva, skrbništva in posvojitve, saj lahko pride do težav, ko se križajo pravice iz naslova posameznega statusa (posvojitelj, rejnik, skrbnik). Prav tako v predlogu zakonika niso jasno opredeljene obveze glede preživljanja (je obojestransko?) in ali gre za odplačno (po zgledu rejništva) ali neodplačno skrb (prevzem vseh obvez glede preživljanja po zgledu posvojitve).

V zvezi s starševsko skrbjo sorodnika prav tako niso dosledno urejena vprašanja upoštevanja mnenja otroka, upravljanja otrokovega premoženja (izvedba), obveze preživljanja ter vodenja centralnih zbirk podatkov o podeljenih starševskih skrbih sorodnikom. Ni namreč predvideno vodenje omenjene zbirke, zgolj obveščanje matičnih organov o podelitvi omenjene oblike skrbi. Glede na to, da se za druge oblike skrbi predvideva vzpostavitev zbirk podatkov, ta oblika skrbi ne bi smela biti izvzeta.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je napovedalo vsebinsko okrepitev določb omenjenega instituta na način, da bo jasen namen te oblike skrbi in hkrati podalo pojasnilo, da je glede pravic in dolžnosti starševska skrb v celoti izenačena s posvojitvijo, razen pri upravljanju premoženja, kjer je za odtujitev premoženja še vedno treba pridobiti dovoljenje centra za socialno delo (v tem primeru izenačeno s statusom skrbnika). Starševska skrb po pojasnilu ministrstva tako kot posvojitve pomeni vzpostavitev družinskega razmerja in s tem enake dolžnosti preživljanja otroka s strani sorodnika, ki izvaja starševsko

skrb. Prav tako ta oblika skrbi ni odplačna, bo pa sorodnik, ki mu bo podeljena starševska skrb, v skladu z zakonskimi pogoji upravičen do uveljavljanja pravic iz javnih sredstev. Tudi v zvezi z odvzemom starševske skrbi sorodniku, ki mu je podeljena starševska skrb, veljajo enaki pogoji kot pri odvzemu roditeljske pravice.

11. V zvezi s stiki pod nadzorom (167. člen) se predlaga, da bi jih bilo možno pod enakimi pogoji kot veljajo za centre za socialno delo organizirati tudi v sodelovanju z nevladnimi organizacijami, ki imajo primerne prostore in za to usposobljen kader. Slednje lahko omenjene stike izvajajo tudi v popoldanskem času, kar je za centre za socialno delo večkrat ovira oziroma dodatna obremenitev.
12. Definicija zagovorništva otrok v predlogu zakonika (184. člen) je ožja in šibkejša kot tista, ki jo predlaga Varuh človekovih pravic Republike Slovenije, ki trenutno naloge zagovornika otroka izvaja v okviru pilotnega projekta Zagovornik – glas otroka, zato bi jo bilo treba v skladu s predlogi varuha dopolniti oziroma spremeniti.
13. Predlog zakonika večino ukrepov kot nalogo nalaga sodiščem, dva pomembna nujna ukrepa za varstvo koristi otroka (nujni odvzem otroka (161. člen) in ukrep nadzora izvajanja starševske skrbi (163. člen) pa še vedno nalaga centrom. Dobro bi bilo, da o vseh ukrepih odloča en sam organ in to je sodišče. Prav tako je potrebno pri vseh ukrepih v predlogu zakonika določiti, kdo jih lahko predlaga.

V zvezi z nujnim odvzemom otroka (161. člen) se predlaga, da se slednjega definira kot ukrep sodišča, centru za socialno delo pa se na podlagi ugotovljene visoke stopnje otrokove ogroženosti dodeli pristojnost umika otroka in njegove namestitve v varno okolje, takojšnjega obveščanja sodišča o izvedeni zaščite otroka in podajanje predloga za nujen odvzem otroka sodišču, ki na podlagi začasne odredbe sprejme ukrep (predvidena vzpostavitev dežurne službe na sodišču bi bila dobra podlaga za takšno procesno ureditev) in nato v zakonsko določenem roku dokončno odloči o ukrepu.

Predlog za spremembo postopka nujnega odvzema otroka izhaja iz doktrine dela centrov za socialno delo, saj se možnost vzpostavitve ustreznega delovnega odnosa z družino, v zvezi s katero center izreče nujni ukrep, na nek način prekine oziroma izrek lahko vpliva na slabšanje odnosa. S predlagano spremembo bi se izognili dvojnosti vloge centrov za socialno delo (strokovni delavci hkrati izrekajo ukrepe in potem v nadaljevanju sodelujejo z družino) in jim omogočili, da opravljajo strokovno delo, izvajajo storitve in se posvetijo odpravi vzrokov, zaradi katerih je bil otrok nameščen v varno okolje.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti omenjenemu predlogu v razpravi ni izreklo podpore, saj menijo, da mora pristojnost odločitve o nujnem odvzemu ostati pri organu, ki odvzem izvede.

Centri za socialno delo opozarjajo tudi na nesmiselnost posebnega določila v zvezi z ukrepom nadzora nad izvajanjem starševske skrbi (163. člen), saj predlog zakonika ureja že ukrep omejitve starševske skrbi, znotraj katerega ima sodišče možnost odločiti, da center za socialno delo opravlja (tudi) nadzor nad izvajanjem

starševske skrbi. Ocenjuje se, da bi bila ustrežnejša ureditev, po kateri bi centri za socialno delo to nalogo opravljali zgolj v okviru sprejetega ukrepa sodišča.

14. Pri začasnih odredbah kot možnega ukrepa sodišča za zaščito otrok (podpoglavje 8.3.1., člani od 165. do 170.) ni konkretno opredeljeno kdo začasne odredbe nadzoruje oziroma jih izvršuje. Nekaterih predvidenih začasnih odredb in ukrepov, povezanih z njimi (npr. stike pod nadzorom), center za socialno delo na podlagi trenutno ne dovolj jasno definiranih določb v praksi ne bo mogel izvrševati, prav tako se glede na določbe Zakona o preprečevanju nasilja v družini nekateri ukrepi podvajajo.
15. Predlaga se, da se stikov otroka z osebo, ki je s sodno odločbo ali poravnavo dobila pravico do stikov z otrokom (npr. sorodnikom) (175. člen – omejitev ali odvzem pravice do stikov), ne omeji, če zaradi stikov z omenjeno osebo otrok ne bo telesno ali duševno ogrožen. Stiki naj bi se torej v primerih, ko se ne odloča o omejitvi stikov z neposrednim povzročiteljem nasilja oziroma z enim ali obema staršema, omogočali na podlagi odločitve sodišča bodisi o popolnem odvzemu pravice do stika ali pa dovoljenju za stike brez omejitev.
16. Ureditev imenovanja druge osebe pri namestitvi otroka (181. člen), ki centru za socialno delo daje pristojnost razrešitve rejnika ali skrbnika, ki sta imenovana v izvršilnem naslovu, ne samo da podvaja naloge dveh organov v zvezi z eno in isto zadevo, ampak predvsem predstavlja precedens v smislu poseganja v pravnomočne sodne odločitve na podlagi upravnega postopka. Komisija ugotavlja, da je na slednje opozorila tudi Zakonodajno-pravna služba Državnega zbora. Smiselno bi bilo, da center za socialno delo opravlja vse strokovne naloge v zvezi s skrbništvom/rejništvom in v primeru ugotovitve, da skrbnik/rejnik ne dela v korist varovanca, sodišču predlaga, da skrbnika/rejnika razreši oziroma zamenja, namesto da o zamenjavi odloča center za socialno delo v upravnem postopku.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je podalo pojasnilo, da so omenjene določbe zapisane na podlagi ocene, da bi bilo enostavnejše in hitreje če bi zaradi pogostih potreb po spremembi skrbnikov in rejnikov o slednjih odločali centri za socialno delo. Ministrstvo za pravosodje pa pritrjuje, da sicer gre za poseg v odločitev sodišča, a ne v smislu razveljavitve njegove odločitve, ampak zgolj v smislu zamenjave osebe, ki izvaja skrb. Kot možno rešitev je omenjeno ministrstvo predlagalo, da bi se postopek razdelil v dva dela: sodišče bi odločilo zgolj o ukrepu za varstvo otroka in vrsti nadomestnega varstva in morebiti začasno določilo rejnika/skrbnika, nato pa bi se centru za socialno delo prepustilo imenovanje rejnika/skrbnika, sklenitev pogodbe (po potrebi) in spremljanje izvajanja ukrepa. Posledično je bilo napovedano usklajevanje o vsebini tega člena do seje pristojnega odbora Državnega zbora.

17. Glede obveze preživljanja med starši in otroki (185.-187. člen) komisija ugotavlja, da omejitev dolžnosti preživljanja staršev, ki jo predlog zakonika nalaga polnoletnemu otroku (najdlje toliko časa, kolikor so starši dejansko preživljali njega), z vidika medgeneracijske solidarnosti in moralne odgovornosti otrok do staršev ni ustrezna. Ob tem je bilo dodatno opozorjeno, da na podlagi določb Zakona o socialno varstvenih prejemkih v zvezi z obvezo preživljanja staršev v povezavi s postopki uveljavljanja pravice do varstvenega dodatka že prihaja do

določenih nepravilnosti (zaznani primeri vnaprej pripravljenih »standardiziranih« pogodb o preživljanju staršev v višini 5 evrov, ki se jih sklepa pri notarjih), zato bi zaradi preprečevanja morebitnih zlorab bilo smiselno v okviru zakonika podrobneje definirati vsebino obveze preživljanja.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti glede omejevanja dolžnosti preživljanja poudarja, da gre predvsem za vprašanje splošnega družbenega dogovora o načinu izvajanja medgeneracijske skrbi. Prav tako pojasnjuje, da se je s predlaganimi določbami skušalo najti kompromis med zahtevami po popolni oprostitvi obveze preživljanja staršev (zlasti v zvezi s pravico do varstvenega dodatka) ter trenutno veljavno ureditvijo neomejene obveze preživljanja staršev, h kateremu so zavezani polnoletni otroci. V kolikor bo v nadaljevanju zakonodajnega postopka ocenjeno, da je omejitev neprimerna, bi se sporne določbe lahko spremenilo.

18. Glede postopkov predhodnega svetovanja (202.–206. člen) bi bilo treba jasno ločiti postopke svetovanja pred in po vložitvi tožbe in medsebojno uskladiti posamezne določbe, kot opozarja tudi Zakonodajno-pravna služba Državnega zbora.
19. Kot nov način reševanja sporov v zvezi z osebnimi in premoženjskimi razmerji predlog zakonika uvaja mediacijo (208. in 209. člen), ki bo možna tako pred, med kot po koncu sodnega postopka. Pri tem predlog zakonika predvideva, da bo mediacija ena od metod dela ne samo v okviru postopkov na sodiščih, ampak tudi na centrih za socialno delo (člen 204. člen in 205. člen). Glede na to, da trenutna usposabljanja na sodiščih in centrih za socialno delo po obsegu niso primerljiva (na sodiščih 40-urno usposabljanje, na centrih za socialno delo 200-urno), bi bilo treba upoštevati razlike med omenjenima usposabljanjema, prav tako pa centrom za socialno delo zagotoviti ustrezna sredstva za usposabljanje mediatorjev. Predlaga se, da se v podzakonskih aktih natančneje opredeli vsebino predvidene družinske mediacije na centrih za socialno delo, saj trenutno predlog zakonika glede mediacije napotuje zgolj na njeno izvajanje v skladu z zakonom, ki ureja alternativno reševanje sodnih sporov.
20. V zvezi z ureditvijo postopka posvojitve (214.–232. člen) se predlaga uvedba sistema, v katerem bi bili vsi centri za socialno delo pooblaščen za strokovno delo s kandidati za posvojitev, z otroki za posvojitev ter njihovimi biološkimi družinami, sam postopek posvojitve pa bi izvedel zgolj en center za socialno delo v Sloveniji, ki bi se mu poverilo izvajanje omenjenega postopka. Slednji bi, glede na majhno število posvojitvev na leto in velike vpetosti centrov za socialno delo v postopke posvojitvev, lahko vodil tudi predvideno centralno zbirko podatkov o posvojitvah, namesto trenutno predvidenega pristojnega ministrstva.
21. Predlaga se, da se celotno področje skrbništva, v katerega se ni bistveno poseglo že od leta 1976, podrobneje uredi v posebnem zakonu po zgledu posebne ureditve rejniške dejavnosti (nujno bi bilo zagotoviti možnost postavitve liste ljudi z ustreznimi kompetencami, ki so lahko tudi sorodniki). Celoten sistem skrbništva na način, na katerega je zastavljen v predlogu zakonika (240.–282. člen), namreč ne odgovarja na težave, ki se pojavljajo na terenu in na katere centri za socialno delo opozarjajo že dlje časa. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je v razpravi pritrdilo smiselnosti ureditve področja v posebnem zakonu.

V zvezi s področjem skrbništva se zastavlja tudi vprašanje ustreznosti določanja pravne osebe kot možnega skrbnika (drugi odstavek 243. člena). Določanje zaposlenih na centrih za socialno delo kot skrbnikov (ker je drugače težko najti ustrezne osebe za opravljanje vloge skrbnika) slednje postavlja v nesprejemljivo dvojno vlogo (ugotovitev o potrebi po skrbništvu in izvajanje skrbništva ter nadzor nad izvajanjem skrbništva v okviru istega organa) in jih dodatno obremenjuje.

22. Največjo težavo centrom za socialno delo na področju skrbništva predstavlja institut skrbništva za poseben primer (269.–270. člen predloga zakonika), saj se ga v praksi lahko zlorablja in se ga ne uporablja za namene, za katere je bil vzpostavljen. Ocenjuje, se da so določbe o skrbniku za poseben primer v predlogu zakonika odveč. Po predlagani spremembi zakonodaje se namreč odpravlja institut odvzema poslovne sposobnosti za osebo, ki zaradi motnje v razvoju ali težav v duševnem zdravju ali drugega vzroka, ki vpliva na zmožnost razsojanja, sama brez škode zase ni sposobna poskrbeti za svoje pravice in koristi. Zanja je predvidena postavitvev pod skrbništvo in imenovanje skrbnika (oboje v pristojnosti sodišča), ki se mu dodeli konkretno določene naloge (njihovo število in obseg je lahko različen), med katere se lahko uvrsti tudi naloge, ki bi jih sicer opravljal skrbnik za poseben primer.

Komisija na podlagi zgoraj navedenih pripomb in predlogov poziva predlagatelja, da v nadaljevanju zakonodajnega postopka na podlagi usklajevanj v čim večji meri upošteva pripombe Zakonodajno-pravne službe Državnega zbora ter zainteresirane strokovne javnosti.

* * *

Za poročevalko je bila določena članica komisije mag. Darija Kuzmanič Korva.

Mag. Nuša Zupanec, l.r.
sekretarka komisije

Mag. Peter Požun, l.r.
predsednik komisije